

ՀՏԴ 725.82.04

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԳՅՈՒՄՐԻ ՔԱՂԱՔԻ 19-ՐԴ ԴԱՐԻ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ՇԵՆՔԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Շուշան Կարենի Հակոբյան

Ճարտարապետության և Շինարարության Հայաստանի ազգային համալսարան, ք. Երևան, ՀՀ
shushan.hch@gmail.com

Դիտարկվել է Գյումրի քաղաքի 19-րդ դարի դրամատիկական թատրոնի շենքի արդիականացման նախագծի ճարտարապետական լուծման մեթոդը: Կիրառվող հարմարեցված վերաօգտագործումն ազդում է գործառույթի, հատակագծի և ծավալատարածական լուծումների վրա: Հնդկաժուռ վերլուծվում է ճարտարապետ Բերնարդ խուրիի նախագիծը և դուրս է բերվում հնի և նորի ճարտարապետագեղարվեստական համադրությունը, կառույցի հորիզոնական լայնարձակման, կառուցվածքի կերպարանափոխման, ինչպես նաև գործառույթների համատեղման, հատակագծի արմատական ձևափոխման գաղափարները:

Առանցքային բառեր. հարմարեցված վերաօգտագործում, արդիականացում, ծավալների ընդարձակում, Գյումրիի 19-րդ դարի «Ժողովրդական տուն», կառույցի գործառույթի հնարավոր փոփոխություն

Պատմական քաղաքի ճարտարապետական ժառանգության դիտարկման ընթացքում բացահայտվում են պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների այնպիսի օրինակներ, որոնք տարիներ շարունակ չեն շահագործվում, դրա հետ մեկտեղ չեն էլ կոնսերվացվում, ժամանակի հետ միասին մեծացնելով հուշարձանի քայքայման և կորստի հնարավորությունը: Ամենակարևոր խնդիրն է՝ պահպանել այդ ժառանգությունը, ապա ինտեգրել ժամանակակից միջավայր և այնպիսի գործնական լուծում տալ, որպեսզի կառույցը նորստին գործածելի դառնա: Այս խնդրի հետ կապված հարկ է անդրադառնալ արդիականացման մեթոդների, ըստ որի առաջադրվել են երկու հնարավոր տարբերակներ.

- շինության արդիականացում, պահելով կառույցի սկզբնական գործառույթը,
- արդիականացում կառույցի գործառույթի փոփոխությամբ, այսինքն՝ հարմարեցված վերաօգտագործում [1]:

Երկու դեպքերում էլ հնարավոր է շինության ծավալի ավելացում, նկատի ունենալով տարիների ընթացքում ծագած նոր խնդիրներ և այլ ազդեցություն ունեցող գործոններ, որոնք կախված են կառույցի նշանակությունից, շահագործման առանձնահատկությունից, տարածքային դիրքից և այլն [2]: Կան ծավալների լայնարձակման երեք տարբերակներ.

- կառույցի տարածքում նոր ծավալի ավելացում,
- ընդարձակում հորիզոնական,
- ընդարձակում ուղղահայաց:

Այս ենթատեքստում դիտարկվել է ներկայում Գյումրիում շինարարական աշխատանքների մեջ կլանված Շահումյան զբոսայգում գտնվող 19-րդ դարի «Ժողովրդական տան» շենքը, որն այն ժամանակ ծառայել է նաև համերգների, գրական երեկոների, թատերական ներկայացումների և այլ միջոցառումների նպատակով (նկ.1): Այստեղ է առաջին անգամ հանրությանը ներկայացվել Ա. Տիգրանյանի «Անուշ» օպերան՝ հեղինակի ղեկավարությամբ [3]: Բնավ, այն դեռևս 20-րդ դարից բազմաթիվ փոփոխություններ կրած մշակութային կոթող է: Գտնվելով այգում և լինելով թաքնված, գլխավոր ճակատի բազմակի դեկորատիվ հարդարանքի առկայությանն առավել ընկալելի է մոտիկ հեռավորությունից [4]:

Նկ. 1. Գյումրիի 19-րդ դարի «Ժողովրդական տան» շենք

Վերականգնվող շենքը հանդիսանալու է որպես նորարար, թվային լրատվամիջոցների «Թումո» ստեղծարար տեխնոլոգիաների ուսումնական կենտրոն: Այն հնարավորություն կտա ուսուցանել միաժամանակ 3000 աշակերտների և ունենալ թատրոն, որը կգործի նաև հանգստյան օրերին ու արձակուրդներին: Այսօր կառույցը «նոր շունչ» է առնում և արդիականացման ու վերականգման շրջանակներում ճարտարապետական միջամտություն է կիրառվում, որի արդյունքում այն ընդլայնվում է ընդարձակման ուղղահայաց ժամանակակից ճարտարապետական լուծումների կիրառմամբ (նկ.2), հիմքերն ամրացվում են, իսկ հատակագծերը հիմնովին փոփոխության ենթարկվում:

Նկ. 2. Գյումրիի նախկին «Ժողովրդական տան» հարմարեցված վերաօգտագործման իրականացվող նախագծի համակարգչային պատկեր («Թումո»)

Վերակառուցման նախագծի հեղինակ է հայտնի ճարտարապետ Բեռնար Խուրին, որը նկարագրում է իր ճարտարապետական միջամտությունը, որպես քաղաքի թատրոնի շենքի փոխտեղադրվածություն ինտերակտիվ ուսուցման հարթակների, հիմնական աշխատանքային տարածքով՝ նախագծված նախորդ օպերային թատրոնի սահմաններում, դիզայն արված, որպես աստիճանաձև հավաքական աշխատանքային տարածք և եռաչափ տպագրական աշխատարան, որը կարող է վերածվել նախկին 200 տեղանոց թատերական տարածքի [5]:

Ըստ նրա, առաջարկված սխեման ընդգծում է այն ազդեցությունը, որը կունենա քաղաքի սոցիալական և մշակութային հյուսվածքը, այն կապելով գոյություն ունեցող հասարակական տարածքներին «մի ժեստում», որը հաշտեցնում է երկու տարբեր տեղագրական մակարդակները: Հիմնական աշակերտական տարածքները տեղակայված են առաջին հարկի մակարդակով, հասանելի այգու ստորին մակարդակի արևելյան ճակատից, մինչդեռ բոլոր հիմնական հանրային և ոչ-ուսումնականի հետ կապված գործառնությունները, ինչպիսիք են՝ հիմնական լոբբին, վարչական մասը և հանրային ամֆիթատրոնը, հասանելի կլինեն վերին փողոցի՝ արևմտյան ճակատի երկայնքով, առաջին հարկի տանիքից [5]:

Նախագծված որպես ինտերակտիվ հասարակական տարածություն, բարով և համընդհանուր հավաքման տարածքներով, տանիքը գործում է որպես կապ ինտերիերի և էքստերիերի միջև հնարավոր տեղի ունեցող գործունեության, որի ծածկը, տակից լինելով հայելապատ, արտացոլում է կենտրոնի իրադարձությունները [5]:

Կառույցի հարավային և արևելյան ճակատները, նախապես կառուցված տեղական տուֆից և պատված սպիտակ սվաղով, պահպանվում և վերականգնվում են, մինչդեռ մյուս երկու ճակատները և հավելումները ներկայացվել են վառ կարմիր գույնով, հակադրվելով շրջակա քաղաքային տեսքի միագույն ներկապնակի հետ: Հասարակական ամֆիթատրոնի էկրանը բաց է վերին մակարդակում, արտաքնացնելով համալիրի ինտերիերի պարունակությունը դրսի պրոյեկցիայի միջոցով [5]:

Վերը նշված հարմարեցված վերաօգտագործման նախագծի դիտարկման արդյունքում դուրս են բերվել կիրառված հատկանշական միջոցներ.

- կառույցի ուղղահայաց լայնարձակում,
- հատակագծի արմատական ձևափոխում,
- մեկից ավելի գործառույթների համատեղում,
- ֆունկցիոնալ գոտեվորում՝ ընդգծված ներքին հորինվածքում,
- ժամանակակից կոնտրաստային լուծումների կիրառում՝ հին և նորի համատեղում,
- ժամանակակից դիզայն,
- կառուցվածքի կերպարանափոխում, նոր տիպի ծավալատարածական լուծման մեջբերմամբ:

Վերլուծելով այս թեման, կարելի է եզրակացնել, որ արդիականացման գաղափարից դրդվելով և հաշվի առնելով զարգացումը, ժամանակակից դիզայնի օգտագործումը դառնում է տարածված կիրառման միջոց: Փաստացի, այն կապ է հաստատում ժամանակակից մարդու ապրելաոճի հետ, նաև կատարում է սիգնալիայի դեր՝ բաժանելով հին և նոր ճարտարապետական մտահաղացումը: Ինչ վերաբերվում է ծավալների ընդարձակմանը, ապա շատ դեպքերում այն հանդիսանում է անհրաժեշտություն: Դրա հետ մեկտեղ անցյալում նախագծված հատակագծային եղած տարածությունները ձևափոխվում են ըստ պահանջների: Այս և մնացած կետերը հրահրում են հատակագծերի վերափոխմանը, մինչդեռ ճակատային ճարտարապետության գեղարվեստական լուծումը պարզ երկրաչափական ետին պլանի վրա ավելի ընդգծված է, մեկ անգամ ևս մատնանշելով կառույցի պատմաճարտարապետական արժեքը և կառուցման դարաշրջանը:

ОСОБЕННОСТИ МОДЕРНИЗАЦИИ ДРАМАТИЧЕСКОГО ТЕАТРА 19-ГО ВЕКА ГОРОДА ГЮМРИ

Шушан Кареновна Акопян

Национальный университет архитектуры и строительства Армении, г.Ереван, РА

shushan.hch@gmail.com

Рассматривается методика архитектурного решения, использованная архитектором Бернардом Хури при реконструкции, адаптивного повторного использования и модернизации здания “Народного дома” Гюмри 19-го века. В статье проанализированы функционально планировочные и

объемно-пространственные решения проекта, при помощи чего выявлены: архитектурно-художественное сочетание старого и нового, вертикальное разбитие и преобразование структуры, объединение функций и радикальное преобразование плана.

Ключевые слова: адаптивное повторное использование, модернизация, расширение объемов, “Народный дом” 19-го века в Гюмри, возможные функциональные изменения здания

PECULIARITIES OF MODERNIZATION OF 19TH CENTURY DRAMATIC THEATER OF GYUMRI CITY

Shushan Karen Hakobyan

National University of Architecture and Construction of Armenia, Yerevan, RA

shushan.hch@gmail.com

The technique of the architectural solution used by the architect Bernard Khoury during the reconstruction, adaptive reuse and modernization of “Folk House” building of 19th century of Gyumri is considered. Functional planning and layout-dimensional design solutions are analyzed, with the help of which are revealed: architectural and artistic combination of old and new, vertical expanding and transformation of structure, integration of functions and radical transformation of the plan.

Keywords: Adaptive reuse, modernization, expansion of volumes, “Folk House” of the 19th century of Gyumri, possible functional changes of the building

Գրականություն

1. **Austin R. L.** Adaptive Reuse: Issues and Case Studies in Building Preservation. - New York: Van Nostrand Reinhold Company, 1988.
2. **Cantell S. F.** The Adaptive Reuse of Historic Industrial Buildings: Regulation Barriers, Best Practices and Case Studies. - Virginia Polytechnic Institute and State University, 2005.
3. Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն, պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանի վկայագիր, N 7.1.4901:
4. **Долуханян Л. К.** Архитектура Советской Армении, 20-е годы XX века.- Ереван: Советакан гրոհ, 1980. - 160 с.
5. **Bernard Khoury.** Tumo center for creative technologies (Gyumri). - Available at: <http://www.bernardkhoury.com/project.php?id=303>.

References

1. Austin, R. L. (1988). Adaptive Reuse: Issues and Case Studies in Building Preservation. New York, Van Nostrand Reinhold Company.
2. Cantell, S. F. (2005). The Adaptive Reuse of Historic Industrial Buildings: Regulation Barriers, Best Practices and Case Studies. Virginia Polytechnic Institute and State University .
3. Patmamshakutayin zharangutyan gitahetazotakan kentron [Scientific research center of the historical and cultural heritage], patmutyan ev mshakuyti ansharj hushardzani vkayagir hamar 7.1.4901

4. Dolukhanyan, L. K. (1980), Arkhitectura Sovetskoi Armenii, 20-e gody XX veka [Architecture of The Soviet Armenia, the 1920s of the XX century]. Yerevan, Sovetakan Grogh Publ., 160 p.
6. Bernard Khoury, Tumo center for creative technologies (Gyumri), Available at: <http://www.bernardkhoury.com/project.php?id=303>

Հակոբյան Շուշան Կարենի (ՀՀ, ք.Երևան) - ՃՀՆԱՀ, ՃՏՊՃԺՎՎԳԱ և Պ ամբիոն, դասախոս, հայցորդ
 (+374)91001989, shushan.hch@gmail.com
Акопян Шушан Кареновна (РА, г.Ереван) - НУАСА, кафедра ТАРРИАНИИИ, преподаватель, соискатель,
 (+374)91001989, shushan.hch@gmail.com
Hakobyan Shushan (RA, Yerevan) - NUACA, lecturer of TARRHAHFAH chair, post-graduate student, +37491 001989,
shushan.hch@gmail.com

Ներկայացվել է՝ 29.06.2018թ.

Ընդունվել է տպագրության՝ 03.07.2018թ.